

Historisch Nieuwsblad
24 (2014) 11
p. 88-89

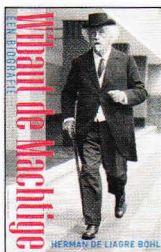
Schatrijk ondernemer wordt overtuigd socialist

Prachtige biografie van Floor Wibaut

DE BIOGRAFIE VAN Florentinus Wibaut (1859-1936), geschreven door de politicoloog Herman de Liagre Böhl, roept een vraag op: was Wibaut ooit uitgegroeid tot de machtigste wethouder van Amsterdam en grondlegger van het wethouderssocialisme, als hij in zijn Middelburgse tijd níét was begonnen als liberaal en schatrijk ondernemer?

Hoewel Liagre Böhl veel aandacht besteedt aan Wibauts besognes als internationaal hout-handelaar, had ik wel iets meer willen lezen over zijn contacten met de Amsterdamse ondernemers. Want die moeten er volop zijn geweest, omdat hij tussen 1914 en 1931 jarenlang onder meer de portefeuilles Volkshuisvesting en Financiën beheerde.

Wibaut was al 45 toen hij naar Amsterdam ging. Het katholicisme en liberalisme had hij afgezworen.

Wibaut de Machtige.
Een biografie
Herman de Liagre Böhl
558 p. Prometheus-Bert Bakker, € 39,95

In Middelburg had hij veel geleerd van zijn vriend P.L. Tak, die al eerder naar de hoofdstad was vertrokken, waar hij een bekende politiek publicist werd.

Hoewel Wibaut beslist geen theoreticus van het socialisme was, publiceerde hij aan de lopende band artikelen in het *Sociaal Weekblad*, *De Kroniek*, *De Nieuwe Tijd*, *Het Weekblad* en *Het Volk*. Bovendien schreef hij samen met zijn beroemde echtgenote, de feministisch socialiste Mathilde Berdenis van Berlekom, het geruchtmakende boek *Wordend huwelijk* (in de biografie die G.W.B. Borrie in 1968 van Wibaut publiceerde wordt daar nauwelijks aandacht aan besteed) en voltooide hij vlak voor zijn dood de lijvige autobiografie *Memoires*.

Met al deze bronnen, en natuurlijk de documentatie rondom zijn politieke handwerk, kon de biograaf als het ware theorie en praktijk van Wibauts opvattingen

vergelijken. Macht mildert, zo veel wordt wel duidelijk uit dit levensverhaal. Wibaut bouwde zijn gezag vooral op met het praktisch geënte wethouderssocialisme. Het succes was groot; 'de Machtige' werd hij genoemd, of 'de Onderkoning van Amsterdam'.

Het mag dan wel wethouder Monne de Miranda zijn geweest die voor zo veel sociale woningbouw gezorgd heeft in Amsterdam, de aanzet daartoe kwam van Wibaut. Hij was de SDAP'er die sociale omstandigheden liet prevaleren boven economische wetten in de woningbouw, die begreep dat het verheffen van de arme arbeider ook nodig was uit een welbegrepen eigenbelang van de middenklasse.

Liagre Böhl illustreert dat met een anekdote: toen Wibaut op de trein stond te wachten, zei een kennis: 'Nu neem ik afscheid van U, want ik reis 2de klasse en U als socialist natuurlijk 3de.' Wibaut: 'Dan hebt U van het socialisme weinig begrepen: de bedoeling is niet dat de gegoeden het zo slecht krijgen als de arbeiders, maar dat de arbeiders het zo goed krijgen als de gegoeden. Ik reis 1ste klas – er is geen betere.'

Een mooi citaat, dat bovendien duidelijk maakt dat Wibaut hele-

GEZAG
DE ONDERKONING VAN
AMSTERDAM
ACHTER ZIJN
BUREAU Foto
HH/Spaarnestad
Photo

maal geen marxist was die de klassenmaatschappij aanviel, maar een overtuigd *Fabian*: welgestelden moeten aangesproken worden op het sociale vraagstuk. Uit deze biografie wordt duidelijk dat Wibaut zelf 'sloten' geld uit eigen zak gaf aan de socialistische beweging.

De bewondering van Liagre Böhl voor Wibaut is duidelijk. Maar kritiek is er ook. Als hout-handelaar deinsde Wibaut er niet voor terug handel te drijven met corrupte tussenhandelaren. En ook niet fraai was zijn enthousiaste ondersteuning op een internatio-

naal congres van de Spaanse dictator Prima de Rivera.

Wibaut heeft zich op vele terrein geprofileerd. Hij noemde zich feminist, pleitte voor het 'proefhuwelijk' en had zeer vooruitstrevende opvattingen over seksualiteit. In deze biografie wordt uitgebreid ingegaan op zijn liefdesleven, waarin deze opvattingen in praktijk werden gebracht. Hoewel we niet moeten uitsluiten dat de opvattingen zich hebben gevoegd naar de praktijk. Liagre Böhl heeft een prachtige biografie geschreven.

—HANS RENDERS